

مقدمه: یکی از چالش‌های مهم در دوره بازنشستگی موضوع کیفیت زندگی است. هدف از پژوهش حاضر، بررسی تأثیر سرمایه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بر کیفیت زندگی معلمان بازنشسته شهرستان جوانرود در سال ۱۳۹۹ بوده است.

روش: پژوهش حاضر بر اساس رویکرد کمی و به شیوه پیمایش انجام شده است. ۱۷۰ پرسشنامه به شکل آنلاین توسط معلمان بازنشسته که به شیوه تصادفی انتخاب شده بودند، تکمیل شد. ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق‌ساخته سرمایه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی و همچنین پرسشنامه استاندارد کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی بوده است. برای تحلیل داده‌ها از آزمونهای مقایسه‌ای من‌وایتنی و کروسکال والیس و همچنین رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است.

یافته‌ها: کیفیت زندگی معلمان بازنشسته شهرستان جوانرود بالاتر از متوسط بوده است و میانگین بعد بهزیستی محیطی کمتر از ابعاد دیگر بوده است. میانگین کیفیت زندگی زنان و کمتر از ۵۰ ساله‌ها نسبت به بقیه گروهها بیشتر بوده است. میانگین سرمایه اجتماعی معلمان بازنشسته بیشتر از سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی بوده است. سرمایه اجتماعی و اقتصادی مردان بیش از زنان، اما سرمایه فرهنگی زنان بیشتر از مردان بوده است. سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی معلمان بازنشسته برحسب تحصیلات، سن و جنس متفاوت بوده است. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داده است که سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ۵۶ درصد از تغییرات کیفیت زندگی را تبیین کرده‌اند.

بحث: با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر مهم‌ترین سرمایه زندگی معلمان بازنشسته که در کیفیت زندگی آنها نقش مهمی داشته است سرمایه اجتماعی بوده و در سیاستهای اجتماعی برای جمعیت سالمند باید در نظر گرفته شود.

۱- فاتح محمدی
کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

۲- وکیل احمدی
دکتر جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. (نویسنده مسئول).
<v.ahmadi@razi.ac.ir>

واژه‌های کلیدی:

بازنشستگی، سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی، کیفیت زندگی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۰۴

The Effect of Cultural, Economic, and Social Capital on the Quality of Life of Retired Teachers in Jawanroud County

▶ **1. Fateh Mohamadi**
M.A. in Sociology; Faculty of social science, Razi University, Kermanshah, Iran.

▶ **2. Vakil Ahmadi**
Ph.D. in Sociology; Faculty of social science, Razi University, Kermanshah, Iran. (corresponding author)
<v.ahmadi@razi.ac.ir>

Introduction: One of the most significant changes during retirement period is the issue of quality of life. The aim of this study is to investigate the effect of cultural, economical, and social capital on the quality of life of the retired teachers in Jawanroud, a county in Kermanshah Province in 2020.

Method: The method of this study is descriptive-analytic. 170 teachers were randomly selected as the sample of the study. Questionnaires were utilized to gather the data. The instruments used were a researcher-made questionnaire on cultural, economic, and social capital as well as the standard quality of life questionnaire of the World Health Organization (WHO). Mann-Whitney and Kruskal-Wallis' comparative tests as well as multivariate regression were used to analyze the data.

Findings: The results of the study indicated that the mean of social factor and quality of life of the retired teachers in Jawanroud was above the average (3.43). The mean of social variable of retired children (3.50) was more than economic (2.50) and cultural (1.40) one. Cultural variable was more among women than men while social and economic of men were more than that of women. The results also demonstrated that there was a significant correlation between the quality of life and the variables of age and education. Finally, the regression analysis indicated that the cultural, economical, and social capital as well as the quality of life had a significant correlation with each other, and these three variables had 0.56 of prediction for quality of life and its elements.

Discussion: Therefore, it can be concluded that cultural, economic and social capital are the most important capital for explaining the quality of life of the retired teachers, which should be taken into account by those in charge in this regard.

Key words:

Meta- synthesis, Suicide, Suicide attempt, Suicidal behavior

Received: 2021/02/09

Accepted: 2022/04/24

Citation: mohammadi F, ahmadi V. The Effect of Cultural, Economic, and Social Capital on the

Quality of Life of Retired Teachers in Jawanroud County. refahj 2022; 22 (86) :235-268

URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3849-en.html>

<http://dx.doi.org/10.32598/refahj.22.86.3841.1>

Extended Abstract

Introduction: Retirement and old age are often interrelated phenomena that occur in a temporal symmetry and have different individual, social, and economic dimensions and consequences. One of the most important and progressive issues of Iranian society is the quality of life of the elderly and retirees, in other words because their proportion is increasing in the coming decades due to the age transition caused by demographic transition. Quality of life has both objective and subjective aspects, and the World Health Organization (WHO) has assessed the dimensions of quality of life in four dimensions: physical health, mental well-being, social relations, and communication and environmental health. The study of the quality of life is sociologically important because some aspects of quality of and many of the factors affecting it are social. In fact, the elderly live with the social, cultural, and economic habits they have acquired in during their lives. How they grow old depends on the type and amount and composition of the economic, social, and cultural capital. The purpose of this study was to investigate the effect of the social, economic and cultural capital on the quality of life of the retired teachers in Jawanroud in 2020.

Method: This research is based on quantitative approach and survey method. The research was cross-sectional in terms of time and descriptive in terms of its purpose. The statistical population of the study comprised 423 retired people (389 men, 34 women) who were the members of Jawanroud Retirement Center in 2020. 170 copies of the questionnaires were completed online. The questionnaire of the quality of life, social capital, economic capital, and cultural capital were used to collect the data. The face validity of the questionnaires was examined, and their reliability was assessed through Cronbach's alpha and 0.86, 0.85, 0.80 and 0.69 were obtained, respectively.

Findings: The mean age of the study sample was 55 years old, and 87% were male and 13% were female. 33% had high school diploma, 50% a Master's degree, and 17% bachelor's degree or higher. Approximately 20% of the retirees were employed after retirement, and most retirees lived with their spouses and children. Findings showed that the quality of life of retired teachers in Jawanroud was high-

er than the average level (mean 3.43) and the average dimension of environmental welfare were lower than other dimensions. The quality of life had varying levels according to age, sex, education, marital status, and activity status. Those who were younger, more educated, had a spouse, and had a job were found to have a better quality of life. The average social capital of retired teachers (3.50) was higher than economic capital (2.05) and cultural capital (1.41). The economic and social capital of men was more than women, and the cultural capital of women was more than that of men. The economic, social, and cultural capital of those over the age of 60 has been lower than other age groups, but the economic, social, and cultural capital of those with a bachelor's degree or higher, as well as those who were employed, has been higher.

The results of regression analysis showed that social, economic, and cultural capital explained 56% of the changes in the quality of life and the impact factor of social capital was 0.41, the economic capital was 0.28 and cultural capital was 0.15. The coefficient of effect of economic and social capital on the dimension of physical health of quality of life was 0.37 and 0.34, respectively. The coefficient of impact of social and economic capital on the psychological well-being dimension of the quality of life was 0.39 and 0.28, respectively. Among the mentioned capitals, only social capital (0.73) has affected the dimension of social welfare. The coefficient of the impact of economic, social, and cultural capital on the dimension of environmental welfare was 0.33, 0.27, and 0.23, respectively. Thus, these investments have played an important role in the quality of life of the retired teachers,; however, the role of social capital has been more in the quality of life.

Discussion: The results showed that the evaluation of retired teachers quality of life was higher than the average level. It seems that the role of living with teachers' satisfaction in accordance with their jobs has played an important role in this mental evaluation, otherwise the objective economic conditions that are evident from the economic capital and daily life of teachers are lower than the average level. It should be noted that the role of job in assessing the quality of life is important and it seems that the job of a teacher in the quality of life in old age is an important factor that of course needs to be studied and identified more accurately. Another important finding of this study is the study of economic, social, and cultural assets of teachers that

people become habitual during their lives and in during old age period; they adjust their strategies according to them and organize their lives. The results also showed that the teachers' social capital was higher than other capitals, which seems to be important for the role of the demographic transition, which led to the concentration of kinship and intra-group capital, as well as communication with the community to play a teacher role. However, the finding is thought-provoking, especially with regard to teachers as the cultural pioneers of their limited cultural capital. Cultural capital along with social capital can play an important role in the quality of life of the elderly, which unfortunately even the cultural strata of society do not benefit from it and inevitably spend their old age with social capital and watch while in the future with the transfer of age, the concentration of social capital of kinship in the Iranian society will also disappear and it would be more likely to be the burden on the elderly. Therefore, for active aging and increasing the quality of life of the elderly and reducing the burden on the elderly in the coming decades, it is necessary to increase the economic and cultural capital of society.

Ethical considerations

Contribution of authors

This article was prepared with the opinion and participation of the supervisor and his cooperation.

Funds

In terms of financial resources, this research does not have any dependence on governmental and non-governmental institutions and organizations and has not received any financial support.

Conflict of interest

There is no conflict of interest between the authors of this article.

Following the principles of research ethics

In this article, all rights related to research ethics have been observed. All the members of the research sample participated in the project with full consent and each member had full freedom and authority to withdraw from the research at any stage. Also, the principle of anonymity has been respected for all sample members.

مقدمه

بازنشستگی به عنوان یک پدیده اقتصادی-اجتماعی که در سالمندی اتفاق می افتد واقعیت مهمی است که دارای ابعاد و تبعات مختلف فردی، اجتماعی و اقتصادی است. امروزه با توجه به افزایش طول عمر و امید به زندگی، مسئله مهم تری تحت عنوان چگونگی گذران عمر و به عبارتی کیفیت زندگی سالمندان مطرح است که پرداختن به آن، ذهن صاحب نظران و محققان در مورد سالمندی را به خود جلب کرده است. رشد سریع جمعیت در دهه های ۱۳۵۰ و ۱۳۶۰ که نتیجه تجربه گذار جمعیتی بوده است به تدریج مقدمات گذار سنی و تبدیل ساختار سنی جوان به سالخورده را در ایران فراهم می کند.

مطابق سرشماریهای ایران، تعداد جمعیت سالمند ایران در دهه های اخیر در حال افزایش بوده است. در سرشماری سال ۱۳۵۵، ۵/۲ درصد، سال ۱۳۶۵، ۵/۴ درصد، سال ۱۳۷۵، ۶/۶ درصد، سال ۱۳۸۵، ۷/۳ درصد، سال ۱۳۹۰، ۸/۳ درصد و سال ۱۳۹۵، ۹/۳ درصد (برای استان کرمانشاه ۱۰/۰۲ درصد) از جمعیت کشور، بالای ۶۰ سال داشته اند. (مرکز آمار ایران، ۲۰۱۶).

به نظر براون^۱ (۱۹۹۴) بازنشستگی بر استقلال، ثبات، ارتباطات اجتماعی، فعالیتها، مهارتهای حرفه ای و افزایش اوقات فراغت تأثیرگذار است. همچنین بازنشستگی با کاهش درآمد، از دست دادن کار، کاهش سایر موارد توأم با کار، دوستان، همکاران، شبکه های اجتماعی و شرایط شغلی همراه است. (بلاکلی^۲، ۲۰۰۸) مهم ترین دغدغه بازنشستگان در خصوص مسائل اقتصادی و وضعیت خانوادگی است. هم زمان با بازنشستگی، توانایی جسمی تحلیل رفته و افراد خود را تحت فشارهای روحی می بینند، از طرفی دچار انزوای اجتماعی و استیصال مالی می شوند. شوارتز^۳ بازنشستگی را انتقال به الگوی تازه زندگی معرفی کرده

1. Brown
2. Blakeley
3. Schwartz

و بهترین راه برای حل مشکلات بازنشستگان را ارائه خدمات رفاهی به آنها می‌داند (غفاری و امیدی، ۲۰۰۸).

پس به نظر می‌رسد زندگی روزمره سالمندان بستگی به وضعیت اقتصادی، اجتماعی و حتی فرهنگی آنها دارد. سالمندانی که وضعیت اقتصادی و یا سرمایه اقتصادی بهتری دارند، دارای شبکه تعاملات اجتماعی بیشتری باشند و همچنین دارای ذخیره و انباشت فرهنگی (سرمایه فرهنگی) باشند که در مشغول شدن دوران سالمندی مفید باشد. کیفیت زندگی بهتری دارند. زیرا سالمندان با عادت‌واره‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی که در میدان زندگی کسب کرده‌اند گذران عمر می‌کنند. چگونگی طی شدن دوره سالمندی آنان بستگی به نوع و میزان و ترکیب سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارد.

معلمان بازنشسته وارد دوره سالمندی می‌شوند و کیفیت زندگی دوره سالمندی آنان نیز برحسب میزان و نوع سرمایه‌های ذکر شده است اما نوع و میزان سرمایه‌های آنان متفاوت از بقیه اقدار سالمندی است. معلمان بازنشسته بنا به تأمین اجتماعی حداقلی که دارند متفاوت از سالمندانی هستند که در این زمینه رنج می‌برند. بازنشستگان فرهنگی با داشتن سرمایه فرهنگی در اشکال نهادی و عینیت یافته (بنا به ماهیت شغل آنها که فرهنگی است)، می‌توانند از کالاهای مختلف فرهنگی برای بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی در دوره سالمندی بهره‌مند شوند و دارای کیفیت زندگی بهتری باشند. معلمان بنا به داشتن روابط با دانش‌آموزان و والدین آنها می‌توانند در سنین بازنشستگی شبکه روابط اجتماعی خویش را نسبت به بقیه سالمندان افزایش داده و چنین سرمایه اجتماعی منجر به کیفیت زندگی آنها شود.

در شهر جوانرود برخی از بازنشستگان در فعالیتهای اقتصادی مرتبط با بازارچه مرزی مشغول به فعالیت می‌شوند اما معمولاً فرهنگیان بازنشسته به دلیل بار اجتماعی و فرهنگی شغل سابق آنها، از این کار امتناع می‌ورزند. بنابراین این مطالعه در پی پاسخ به سؤالی زیر است: کیفیت زندگی معلمان بازنشسته شهرستان جوانرود چگونه است و آیا کیفیت زندگی

برحسب ویژگیهای فردی آنها متفاوت است؟ سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی معلمان بازنشسته شهرستان جوانرود چگونه است؟ و آیا برحسب ویژگیهای فردی آنها متفاوت است؟ و درنهایت این سرمایه‌ها چه نقشی در کیفیت زندگی آنان دارند؟ بنابراین هدف پژوهش حاضر، بررسی میزان تأثیرگذاری سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر کیفیت زندگی معلمان بازنشسته شهرستان جوانرود بوده است.

پیشینه تجربی

با توجه به موضوع پژوهش که نقش سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر کیفیت زندگی بوده است، بنابراین پژوهشهایی که میزان کیفیت زندگی در اقشار مختلف و یا نقش عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی بررسی کرده‌اند مورد واکاوی قرار گرفته است که در ادامه به آنها اشاره شده است: برخی پژوهشها به بررسی کیفیت زندگی اقشار جامعه پرداخته‌اند. شعبانی و همکاران (۲۰۱۷) به پایین بودن کیفیت زندگی سالمندان مقیم سراهای سالمندان شهر تهران اشاره کرده‌اند. محمدی (۲۰۱۴) به متوسط بودن کیفیت زندگی معلمان بازنشسته شهر همدان اشاره کرده است. آزادی و همکاران (۲۰۰۶) کیفیت زندگی سالمندان شهر ایلام در حد متوسط بوده است. دلیر و عباسزاده (۲۰۱۲) کیفیت زندگی ورزشکاران شهر تبریز در حد متوسط بوده است.

برخی از مطالعات به نقش متغیرهای زمینه‌ای در کیفیت زندگی پرداخته‌اند؛ محمدی (۲۰۱۴) به نقش متغیرهای سن، تحصیلات همسر، تأهل، شغل قبل و بعد از بازنشستگی، محل سکونت، بُعد خانوار و... پرداخته است. طبق نتیجه پژوهش نبوی و همکاران (۲۰۱۱) کیفیت زندگی زنان کمتر از مردان است. الیوارس و همکاران (۲۰۱۱)، محقق‌کی کمال و همکاران (۲۰۰۷) و وحدانی‌نیا و همکاران (۲۰۰۵) به نقش تحصیلات در کیفیت زندگی پرداخته‌اند. جوان‌بختیان قهفرخی و عباسزاده (۲۰۱۲) به نقش سن در کیفیت زندگی

پرداخته‌اند.

برخی به نقش ویژگیهای روان‌شناختی در کیفیت زندگی اشاره کرده‌اند؛ شعبانی و همکاران (۲۰۱۷) خودکارآمدی، محمدی (۲۰۱۴) عزت‌نفس، صمدیان و گروسی (۲۰۱۵) حمایت عاطفی.

برخی پژوهشها به نقش وضعیت اقتصادی و سرمایه اقتصادی در کیفیت زندگی اشاره کرده‌اند. محمدی (۲۰۱۴) درآمد و نوع منزل مسکونی، صمدیان و گروسی (۲۰۱۵) سرمایه اقتصادی، هوی^۱ و همکاران (۲۰۱۰) حمایت مالی، آبوت و ساپسفورد (۲۰۰۶) شرایط مادی و رضایت از درآمد.

بیشتر پژوهشها به نقش متغیرهایی مانند اعتماد اجتماعی، روابط با دیگران، حمایت اجتماعی، مشارکت اجتماعی و در کل سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی تأکید داشته‌اند که می‌توان به پژوهشهای زیر اشاره کرد: محمدی (۲۰۱۴) حمایت اجتماعی و مشارکت اجتماعی، صمدیان و گروسی (۲۰۱۵)، دلیر و عباس‌زاده (۲۰۱۲)، علیزاده‌اقدام (۲۰۱۳)، شریفیان و فتوت (۲۰۱۱)، قاسمی‌زاده (۲۰۱۰)، غفاری و اونق (۲۰۰۸) و ماجدی و لهسایی‌زاده (۲۰۰۷)، نلسون و همکاران (۲۰۱۳) آبوت و ساپسفورد (۲۰۰۶) به زمینه اجتماعی (حمایت، اعتماد و تعهدات اجتماعی) و هوی و همکاران (۲۰۱۰) به حمایت از خانواده نیز اشاره کرده‌اند.

برخی از پژوهشها به بررسی رابطه سرمایه فرهنگی و کیفیت زندگی پرداخته‌اند مانند دلیر و عباس‌زاده (۲۰۱۲) در مطالعه بررسی کیفیت زندگی ورزشکاران شهر تبریز به نقش سرمایه فرهنگی اشاره کرده‌اند.

ذبیحی‌مداح و آقاجانی مرساء (۲۰۲۰) در فراتحلیل ۲۰ مقاله کیفیت زندگی با روش سنجش اندازه اثر عوامل به این نتیجه دست یافتند که آموزش مثبت‌نگری و امید زندگی،

1. Hui

مشارکت اجتماعی غیرنهادی، سلامت جسمی و روانی و نگرشهای مذهبی و دینداری شدت تأثیر آنها بر کیفیت زندگی در حد زیاد بوده است.

بررسی پیشینه تجربی پژوهش نشان داد که تنها پژوهش محمدی (۲۰۱۴) به کیفیت زندگی معلمان بازنشسته پرداخته است و موضوع کیفیت زندگی پژوهشهای دیگر، سالمندان، سالمندان مقیم سراهای سالمندان، جوانان و روستائیان بوده است. در بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی هر پژوهشی به برخی از عوامل تأکید کرده بود که در جمع‌بندی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی معلمان بازنشسته شهر جوانرود به پژوهش حاضر کمک کرده و همه عوامل تحت عنوان سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی لحاظ شد. همچنین دلیل انتخاب عوامل مذکور در طرح مسئله پرابلماتیک شده تا مشکل پژوهشهای سابق که به نظر عوامل مطرح شده منتزع از کیفیت زندگی جامعه آماری بوده است کاهش یابد. همچنین قشری از سالمندان مورد بررسی قرار گرفته است که به نظر میزان و ترکیب سرمایه آنها (که از عوامل اصلی کیفیت زندگی است) متفاوت از بقیه اقشار جامعه است. همچنین لازم به ذکر است که معلمان بازنشسته شهر جوانرود به دلایل اجتماعی و فرهنگی کمتر در بازارچه مرزی مشغول به فعالیت می‌شوند بنابراین ضروری است که کیفیت زندگی آنها مورد پژوهش قرار گیرد.

چارچوب نظری

کیفیت زندگی مفهومی چندسطحی، مبهم و غیرشفاف است. درحالی که گروهی کیفیت زندگی را مفهومی ذهنی دانسته‌اند و بر رضایتمندی فرد از زندگی تأکید دارند (نجات، ۲۰۰۸). یا کیفیت زندگی به معنای احساسی است که فرد نسبت به رفاه اجتماعی، عاطفی و جسمانی خود دارد و این احساس متأثر از این است که یک فرد در شرایط مختلف زندگی تا چه اندازه به خشنودی شخصی نائل شده است (گبه^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). گروهی دیگر آن

1. Gabe

را مفهومی عینی تلقی کرده‌اند و بر ارضای نیازهای مادی و بهبود شرایط زندگی افراد تأکید دارند (کفاشی و شمس‌الهی، ۲۰۱۳). در این رویکرد به شرایط عینی زندگی و تعیین‌کننده‌های مرتبط با آنها تأکید شده است. این بدان معناست که برای توسعه و بهبود کیفیت زندگی یک جمعیت باید شرایطی فراهم آید که در آن نیازهای تعداد زیادی از افراد تا حد امکان برآورد شود، در این زمینه اغلب به نظریه سلسله‌مراتب نیازهای آبراهام مازلو یا مدل گاسیت اشاره شده است (فرخی، ۲۰۰۹).

کولی، مید و بکر، در رویکرد کنش متقابل تأکید دارند که کیفیت زندگی به چگونگی تعامل و کنش متقابل نمادین توجه دارد؛ چراکه نگرش وی مانند هر فرد دیگری در مورد تصور مثبت و منفی اطرافیان درباره شخصیت و رفتارشان تأثیر بسزایی در نحوه عمل او و در کیفیت زندگی‌اش دارد (مختاری و نظری، ۲۰۱۱).

بر اساس نظر مک لارن^۱ (۱۹۹۶)، برای سنجش کیفیت زندگی باید هم به شاخصهای عینی که جنبه‌های ملموس ساخته‌شده محیطی، محیط طبیعی و حوزه اجتماعی و اقتصادی را اندازه‌گیری می‌کنند، توجه شود و هم به شاخصهای ذهنی که بیانگر اندازه حس رفاه افراد و رضایتمندی از یک جنبه خاص از زندگی است توجه شود (رضوانی و همکاران، ۲۰۰۹). سازمان جهانی بهداشت نیز، کیفیت زندگی افراد را با توجه به چهار بعد سلامت فیزیکی، بهزیستی روانی، روابط و ارتباطات اجتماعی و سلامت محیط موردسنجش و ارزیابی قرار داده و برای هر یک از این ابعاد، مصادیقی را به شرح زیر ارائه کرده است:

۱) سلامت فیزیکی: شامل توانایی انجام فعالیت روزمره زندگی، میزان وابستگی به درمانهای پزشکی، قدرت و خستگی، تحرک و چابکی، درد و ناراحتی، خواب و استراحت، ظرفیت برای کار و فعالیت.

۲) سلامت روانی: شامل رضایت و تصور شخص از خود و ظاهر بدنی‌اش، احساسات

1. Mc Laren

مثبت و منفی فرد، اعتماد به نفس، اعتقادات روحی، مذهبی، شخصی، تفکر، یادگیری و حافظه و تمرکز.

۳) روابط اجتماعی: شامل ارتباطات شخصی، حمایت اجتماعی و فعالیت جنبی.

۴) سلامت محیط: شامل منابع مادی، آزادی، ایمنی، میزان در دسترس بودن و کیفیت مراقبتهای بهداشتی، درمانی و اجتماعی، فرصتهای پیش رو برای کسب و به دست آوردن اطلاعات و مهارتهای جدید، امکان فعالیتهای تفریحی، سلامت محله‌ای که شخص در آن زندگی می‌کند و امکانات آن و سلامت محیط خانه است (نجات، ۲۰۰۸).

همان‌گونه که لاوتن (۱۹۹۱) بیان کرده است: کیفیت زندگی شامل دو وجه یا سنجه عینی-ذهنی است. معیارهای عینی عمدتاً قابل لمس‌اند و جنبه‌های قابل تأیید زندگی چون شرایط اقتصادی و اجتماعی را در برمی‌گیرد؛ از طرف دیگر، معیارهای ذهنی سنجش کیفیت زندگی عمدتاً به سنجش احساسات در خصوص زندگی و اینکه مردم چه تصویری از زندگی خود دارند می‌پردازد که از طریق ارزیابی میزان رضایت یا شادمانی افراد جامعه قابل اندازه‌گیری است (رضوانی و همکاران، ۲۰۰۹).

استونز^۱ معتقد است که سرمایه اقتصادی به درآمد پولی، سایر منابع و داراییهای مالی اطلاق می‌شود و تظاهرات نهادینه‌اش را می‌توان در حق مالکیت یافت (استونز، ۱۹۹۸).

پاتنام^۲ (۲۰۰۱)، سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از شبکه‌های اجتماعی، هنجارهای همیاری و اعتماد تعریف می‌کند. به اعتقاد وی، افراد از طریق مشارکت در شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به سرمایه اجتماعی دسترسی پیدا بکنند. همچنین کلمن^۳ (۲۰۱۲)، سرمایه اجتماعی را بر مبنای کارکرد آن در جامعه تعریف می‌کند. البته این نوع از سرمایه در جوامع سنتی بیشتر مبتنی بر شناخت بود و با پیوندهای خویشاوندی و شخصیت‌های کاریزما و بزرگان

1. Stones
2. Puttnam
3. Coleman

جامعه با حجم بالایی از روابط به اشکال ساده و به صورت حضوری حاصل می‌شد. اما این نوع روابط در زمان حاضر به دلیل مدرنیزاسیون، صنعتی‌شدن، شهرنشینی و تجربه گذار جمعیتی که منجر به کاهش بعد خانواده‌ها و خویشاوندان شد رو به زوال گذاشت.

بر اساس نظر بوردیو^۱ (۱۹۸۴)، سرمایه فرهنگی عبارت است از شناخت و ادراک فرهنگ و هنرهای متعالی، داشتن ذائقه خوب و شیوه‌های عمل متناسب. دی ماجیو^۲ (۱۹۸۵)، نیز سرمایه فرهنگی را داشتن ذائقه‌های دارای پرستیژ و توانایی درک و شناخت اشیاء یا سبک‌های هنری می‌داند که دارندگان اقتدار فرهنگی به آنها اهمیت می‌دهند. و دیوید تراسبی^۳ (۲۰۰۱) در تعریفی دیگر، سرمایه فرهنگی را نوعی دارایی می‌داند که مجسم‌کننده، ذخیره‌کننده یا تأمین‌کننده ارزش فرهنگی علاوه بر هر نوع ارزش اقتصادی است که می‌تواند داشته باشد.

در مورد نقش سرمایه اقتصادی در کیفیت زندگی، آیزنک^۴ (۱۹۹۶) نشان داده است که افراد متعلق به طبقات بالاتر در مقایسه با افراد متعلق به طبقه پایین‌تر شادترند و پایگاه اقتصادی، اجتماعی شاهره شادی [و رضایت از زندگی] تلقی می‌شود. برخی از اقتصاددانان بر این باورند اگر شرایط اقتصادی مطلوبی فراهم آید، کیفیت زندگی انسان به‌خودی‌خود بهبود می‌یابد، چون در اقتصاد شکوفا و توسعه یافته نیازهای اساسی انسان تأمین می‌شود. دایر و همکاران (۱۹۹۹)، چنین گزارش کرده‌اند که مردم کشورهای ثروتمند، از مردم کشورهای فقیر، بسیار شادترند. آرگایل (۱۹۹۸) نیز معتقد است که بین سطح درآمد و نشاط ارتباطی مثبت وجود دارد، ولی این ارتباط در بین اقشار کم‌درآمد بیشتر است (دریکوندی ۲۰۰۲).

لی^۵ و همکاران (۲۰۱۵) نشان دادند که یک شبکه اجتماعی قوی با دوستان، عاملی مهم در رابطه با شادی یک فرد است. به‌علاوه داشتن ارتباطات بیشتر یک شخص به‌طور مثبتی با

1. Bourdieu
2. Dimaggio
3. Throsby
4. Eyenck
5. Liu

شادی او رابطه دارد. رز^۱ همچنین بر این باور است که شبکه‌های اجتماعی و به‌طور خاص در فراهم کردن حمایت‌های عاطفی و روانی نقش مؤثری در ارتقای سلامت روانی افراد دارند (لهسایی زاده و مرادی، ۲۰۰۷). از سوی دیگر، سرمایه اجتماعی موجب کاهش عوامل استرس‌زا در زندگی فردی و سازگاری بیشتر با موقعیتهای جدید می‌شود و حوادث منفی زندگی چون از دست دادن شغل و بازنشستگی را کاهش دهد. یعنی هر چه فرد بازنشسته دارای سرمایه اجتماعی بیشتری باشد از کیفیت زندگی ذهنی بالاتری برخوردار خواهد بود (استونز، ۱۹۹۸).

فلانگان^۲ (۱۹۹۸) در خصوص سرمایه فرهنگی و نقش و ارتباط آن با کیفیت زندگی، معتقد است که از جمله عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی، دسترسی به خدمات آموزشی و خدمات فرهنگی، امکانات تفریحی، دسترسی به اینترنت پرسرعت، وسایل ارتباطی مدرن و دسترسی به امکانات ورزشی و مواردی مانند آن است. سرمایه فرهنگی نیز موجب تفاوت در نحوه زندگی و بروز سلیقه‌های گوناگون و به تبع آن اتخاذ رفتارهای تندرستی می‌شود که خود همین امر اتخاذ رفتارهای تندرستی، می‌تواند با ایده سالمندی موفق ارتباط تنگاتنگی داشته باشد. بازنشستگان فرهنگی با داشتن سرمایه فرهنگی در اشکال نهادی و عینیت‌یافته، بیشتر می‌توانند از کالاهای مختلف فرهنگی برای بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی بهره‌مند شوند و کیفیت زندگی بهتری داشته باشند (کفاشی و شمس‌اللهی، ۲۰۱۳).

بنابراین با توجه به مبانی نظری و مسئله پژوهش می‌توان فرض کرد که معلمان بازنشسته که سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بیشتری دارند احتمالاً کیفیت زندگی بهتری دارند.

1. Rose
2. Flanagan

روش

این پژوهش بر اساس رویکرد کمی و به شیوه پیمایش انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش تمام بازنشسته‌های عضو کانون بازنشستگی شهرستان جوانرود در سال ۱۳۹۹ به تعداد ۴۲۳ نفر (۳۸۹ مرد، ۳۴ زن) بوده‌اند. در این پژوهش واحد تحلیل معلمان بازنشسته شهر جوانرود بودند. تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان ۲۰۵ نفر برآورد شد. از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برای نمونه‌گیری استفاده شد. روش انتخاب نمونه بدین صورت بود که با مراجعه به کانون بازنشستگان، لیست اعضا و شماره تلفن آنها تهیه شد و شماره‌های زوج به‌عنوان نمونه انتخاب و گروه تلگرامی برای آنها تشکیل شد. لینک پرسشنامه و شرایط و نحوه پاسخگویی به پرسشنامه برای اعضای گروه توضیح داده شد. تعداد ۱۶۵ پرسشنامه به‌صورت آنلاین تکمیل شد. ۵ پرسشنامه با مراجعه حضوری به بازنشستگانی که تلگرام نداشتند تکمیل و تعداد ۳۵ پرسشنامه بدون پاسخ ارسال شده بود که از فرآیند تحلیل داده‌ها حذف شدند.

پرسشنامه سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی که در اینجا استفاده شده است قبلاً در مطالعه آمایش استان کرمانشاه (۱۳۹۷) استفاده شده است. در مطالعه آمایش، بخش فرهنگی و اجتماعی آن برای بررسی نگرش و ارزشهای شهروندان استان کرمانشاه پیمایش انجام شده است که برای سنجش سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده و اعتبار و پایایی شاخصها مورد ارزیابی قرار گرفته بود. در پژوهش حاضر نیز از همان پرسشنامه استفاده شده و اعتبار صوری آن دوباره توسط اساتید گروه جامعه‌شناسی دانشگاه رازی مورد ارزیابی قرار گرفته است. ابزار سرمایه اجتماعی با پنج سؤال (طیف لیکرت)، سرمایه اقتصادی با چهار سؤال و سرمایه فرهنگی با پنج سؤال سنجیده شده است. برای روایی از اعتبار محتوای صوری استفاده شده است. نسبت اعتبار

محتوا^۱ (CVR) با شش داور برای همه گویه‌ها برابر با یک شده بود. سؤالات یا گویه‌ها از نظر داوران برای سنجش سازه‌های موردنظر ضروری تشخیص داده شدند. لازم به ذکر است که یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی (رابطه) که بیشتر با کیفیت زندگی سالمندان ارتباط داشته است در این پژوهش سنجش شده است. روایی سازه‌ها با استفاده از تحلیل عاملی بررسی شده است و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ بررسی شده است. شیوه نمره‌گذاری ابزار سرمایه اجتماعی به این شکل بوده است که ابتدا نمرات پنج سؤال با هم جمع زده شده و سپس دوباره کدگذاری مجدد شده و به مقیاس نمره یک تا پنج تبدیل شده‌اند. نمره یک به معنای سرمایه اجتماعی خیلی کم و نمره پنج به معنای سرمایه اجتماعی خیلی زیاد بوده است. برای نمره‌گذاری شاخص سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی نمره عامل هر شاخص به مقیاس یک تا پنج تبدیل شده است و نمره یک به معنای سرمایه فرهنگی و اقتصادی خیلی کم و نمره پنج به معنای سرمایه اقتصادی و فرهنگی خیلی زیاد بوده است. سؤالات هر ابزار، بار عاملی و ضریب آلفای کرونباخ آنها در جدول زیر ارائه شده است.

جدول (۱) پرسشنامه سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

نوع خاص	گویه‌ها	بار عاملی	KMO	مقدار بارلت	آلفای کرونباخ (α)
سرمایه اجتماعی	میزان ارتباط با خویشاوندان نزدیک چقدر است؟	۰/۶۸			۰/۸۵
	میزان ارتباط با خویشاوندان دور چقدر است؟	۰/۸۳			
	میزان ارتباط با همسایگان چقدر است؟	۰/۸۳	۰/۸۰	۳۶۳	
	میزان ارتباط با همکاران چقدر است؟	۰/۸۲			
	میزان ارتباط با دوستان چقدر است؟	۰/۷۷			

1. Content Validity Ratio

نوع شاخص	گویه‌ها	بار عاملی	KMO	مقدار بارنت	آلفای کرونباخ (α)
شاخص اقتصادی	درآمد تقریبی ماهیانه شما چقدر است؟	۰/۹۳	۰/۷۰۵	۲۷۷	۰/۸۰
	میزان تقریبی پس‌انداز شما در بانکها چقدر است؟	۰/۸۵			
	قیمت تقریبی وسایل منزل (یخچال، لباسشویی و ...) چقدر است؟	۰/۸۹			
	قیمت تقریبی منزل شما چقدر است؟	۰/۸۱			
شاخص فرهنگی	میانگین مطالعه شما در روز چند ساعت است؟	۰/۸۵	۰/۵۰۱	۷۹	۰/۶۹
	در مجموع خانواده شما در ماه چند جلد کتاب غیردرسی می‌خرد؟	۰/۷۶			
	خانواده شما چقدر هزینه فیلم، کنسرت، موزه و نمایشگاه می‌کند؟	۰/۶۷			
	سطح تحصیلات (مدرک تحصیلی)	۰/۷۱			
	تعداد مدرک هنری	۰/۶۲			

برای بررسی کیفیت زندگی از پرسشنامه استاندارد کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی نسخه ۲۶ سؤالی با چهار بعد سلامت جسمانی، روابط اجتماعی، بهزیستی محیطی و بهزیستی روانی استفاده شده است. اعتبار محتوای صوری که با شاخص نسبت اعتبار محتوا به وسیله ده داور از اساتید گروه جامعه‌شناسی و روانشناسی دانشگاه رازی مورد بررسی قرار گرفت برای همه گویه‌ها بیش از ۰/۷۰ به دست آمد. روایی سازه آن برای اطمینان بیشتر با استفاده از تحلیل عاملی و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ بررسی شده است.

جدول (۲) پرسشنامه کیفیت زندگی

شاخص	گویه‌ها	بار عاملی	KMO	مقدار بارتلت	آلفای کرونباخ (α)
سلامت جسمی	آیا برای زندگی روزمره انرژی کافی دارید؟	۰/۸۷	۰/۶۶	۴۶۳	۰/۸۶
	دردهای جسمانی چقدر مانع انجام فعالیتهای موردعلاقه شما می‌شود؟	۰/۷۵			
	چقدر در استفاده از ظرفیت کاری خود (بازار، خرید و ...) رضایت دارید؟	۰/۶۸			
	برای انجام کارهای روزمره، چقدر به درمانهای پزشکی نیاز دارید؟	۰/۷۲			
	چقدر از وضعیت خواب خود راضی هستید؟	۰/۷۱			
	از توانایی خود برای کار کردن چقدر رضایت دارید؟	۰/۸۸			
	از توانایی خود برای کار کردن چقدر رضایت دارید؟	۰/۸۸			
سلامت روانی	چقدر از زندگی لذت می‌برید؟	۰/۸۷	۰/۶۷	۴۳۴	۰/۸۷
	به نظر شما، زندگی شما تا چه حد معنادار (بازرزش) است؟	۰/۷۲			
	در انجام کارها و امور روزمره خود چقدر قادر به تمرکز هستید؟	۰/۸۸			
	آیا شکل و قیافه ظاهری بدنتان موردقبول شماست؟	۰/۷۵			
	از توانایی کارکرده، خواب، خوراک و رفت‌وآمد خودتان رضایت دارید؟	۰/۸۰			
	چه مقدار دچار حالاتی مانند استرس و ناامیدی و اضطراب می‌شوید؟	۰/۷۳			

شاخص	گویه‌ها	بار عاملی	KMO	مقدار بارتلت	آلفای کرونباخ (α)
رابطه اجتماعی	چقدر از روابط اجتماعی‌تان با دیگران رضایت دارید؟	۰/۸۸	۰/۷۴	۱۹۰	۰/۸۲
	چقدر از روابط جنسی خود رضایت دارید؟	۰/۸۱			
	چقدر از حمایت دوستان و آشنایان خود راضی هستید؟	۰/۸۸			
سلامت محیطی	در زندگی روزمره خود چقدر احساس امنیت و آرامش می‌کنید؟	۰/۶۵	۰/۵۴	۶۴۰	۰/۸۷
	محیط اطراف شما تا چه حد سالم و بهداشتی است؟	۰/۷۸			
	آیا برای رفع نیازهای خود پول کافی دارید.	۰/۶۰			
	اخبار و اطلاعات موردنیاز روزانه به چه میزان در دسترس شماست؟	۰/۷۱			
	فرصت پرداختن به کارهای شخصی خودتان چقدر است؟	۰/۶۰			
	چقدر از شرایط و امکانات محل زندگی خود رضایت دارید؟	۰/۸۴			
	چقدر از دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی رضایت دارید؟	۰/۸۶			
	از امکانات حمل‌ونقل و وضعیت رفت‌وآمد خود رضایت دارید؟	۰/۷۷			

یافته‌ها

برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. مقدار Z متغیرهای کیفیت زندگی (۲/۱۳)، سرمایه اجتماعی (۲/۷۹)، سرمایه اقتصادی (۳/۰۴) و سرمایه فرهنگی (۳/۸۴) با سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) بوده است. بنابراین می‌توان گفت توزیع متغیرهای پژوهش نرمال نبوده است و برای آزمون فرضیه‌ها از آزمونهای ناپارامتری

استفاده شده است. میانگین کیفیت زندگی معلمان بازنشسته برابر با $3/34$ بوده است که بالاتر از متوسط بوده است. میانگین ابعاد کیفیت زندگی به ترتیب سلامت روانی ($3/58$)، روابط اجتماعی ($3/57$)، سلامت جسمی ($3/4$) و بهزیستی محیطی ($3/30$) بوده است. در مقایسه میانگین انواع سرمایه، میزان سرمایه اجتماعی معلمان بازنشسته بیش از سرمایه‌های اقتصادی و فرهنگی بوده است. به نظر می‌رسد که سرمایه فرهنگی برای قشری که عهده‌دار فرهنگ جامعه است به نسبت سرمایه‌های اقتصادی و اجتماعی در سطح پایینی قرار داشته است. مقایسه سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برحسب جنس نشان داده است. هرچند سرمایه اجتماعی و اقتصادی مردان بیش از زنان و سرمایه فرهنگی زنان بیش از مردان بوده است اما این تفاوت به لحاظ آماری معنی‌دار نبوده است.

جدول (۳) مقایسه میانگین کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برحسب

جنسیت بازنشستگان

متغیر	جنسیت	M	SD	من ویتنی	Z	P
کیفیت زندگی	مرد	۳/۳۳	۰/۴۸	۱۴۱۳/۵۰۰	-۰/۷۱	۰/۴۷
	زن	۳/۴۱	۰/۵۱			
	کل	۳/۳۴	۰/۴۸			
سرمایه اجتماعی	مرد	۳/۵۱	۰/۶۹	۱۴۹۷/۰	-۰/۳۲	۰/۷۴
	زن	۳/۴۳	۰/۷۵			
	کل	۳/۵۰	۰/۶۹			
سرمایه اقتصادی	مرد	۲/۰۵	۰/۹۲	۱۵۰۲/۰	-۰/۳۰	۰/۷۶
	زن	۲/۰۱	۱/۰۴			
	کل	۲/۰۵	۰/۹۳			
سرمایه فرهنگی	مرد	۱/۳۹	۰/۶۶	۱۴۴۵/۰	-۰/۶۰	۰/۵۴
	زن	۱/۵۲	۰/۶۲			
	کل	۱/۴۱	۰/۶۵			

مقایسه کیفیت زندگی برحسب سطح تحصیلات معلمان متفاوت بوده است. کیفیت زندگی کسانی که فوق‌دیپلم داشته‌اند بیش از بقیه سطوح تحصیلی بوده است و کمترین کیفیت زندگی مربوط به معلمان با مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم بوده است. همچنین مقایسه سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی دارندگان مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر بیشتر از سایر گروه‌های تحصیلی بوده است.

جدول (۴) مقایسه میانگین کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برحسب

سطح تحصیلات بازنشستگان

متغیرها	تحصیلات	f	RM	χ^2	df	p
کیفیت زندگی	دیپلم	۵۶	۶۷/۰۲	۱۴/۵۸	۲	۰/۰۱
	فوق‌دیپلم	۸۵	۹۹/۰۶			
	لیسانس و بالاتر	۲۹	۸۱/۴۳			
سرمایه اجتماعی	دیپلم	۵۶	۷۰/۹۶	۷/۹۸	۲	۰/۰۱
	فوق‌دیپلم	۸۵	۹۰/۷۶			
	لیسانس و بالاتر	۲۹	۹۸/۱۴			
سرمایه اقتصادی	دیپلم	۵۶	۷۲/۰۵	۷/۴۰	۲	۰/۰۲
	فوق‌دیپلم	۸۵	۸۹/۶۴			
	لیسانس و بالاتر	۲۹	۹۹/۳۳			
سرمایه فرهنگی	دیپلم	۵۶	۷۲/۰۵	۷/۴۰	۲	۰/۰۲
	فوق‌دیپلم	۸۵	۸۹/۶۴			
	لیسانس و بالاتر	۲۹	۹۹/۳۳			

RM = میانگین رتبه

در این جدول مقایسه کیفیت زندگی معلمان بازنشسته برحسب سن نشان داده شده است. معلمانی که کمتر از ۵۰ سال سن داشته‌اند کیفیت زندگی بیشتری داشته‌اند و هر چه سن افزایش یافته است از کیفیت زندگی کاسته شده است. همچنین مقایسه سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برحسب سن نشان داده است که معلمان بازنشسته‌ای که سن آنها کمتر از ۵۰ سال بوده است سرمایه بیشتری داشته‌اند. در مرحله بعد ۵۰ تا ۶۰ ساله‌ها قرار داشتند که سرمایه آنها بیش از افراد با سن بیش از ۶۰ سال بوده است. البته این تفاوت برای سرمایه اجتماعی به لحاظ آماری معنی دار نبوده است اما برای سرمایه اقتصادی و فرهنگی معنی دار بوده است. لازم به ذکر است که کیفیت زندگی برحسب سن نیز نشان داد که کیفیت زندگی بازنشسته‌هایی که سن آنها کمتر بوده است بیشتر بود.

جدول (۵) مقایسه میانگین کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برحسب گروه سنی

p	df	χ^2	RM	f	گروه سنی	متغیرها
۰/۰۲	۲	۷/۴۰	۹۴/۶۸	۲۵	زیر ۵۰ سال	کیفیت زندگی
			۸۸/۴۰	۱۲۲	۵۰-۶۰ سال	
			۶۰/۱۵	۲۳	۶۰ سال به بالا	
۰/۲۰	۲	۳/۱۳	۹۶/۵۴	۲۵	زیر ۵۰ سال	سرمایه اجتماعی
			۵۸/۸۳	۱۲۲	۵۰-۶۰ سال	
			۷۱/۷۶	۲۳	۶۰ سال به بالا	
۰/۰۲	۲	۷/۷۱	۸۷/۶۲	۲۵	زیر ۵۰ سال	سرمایه اقتصادی
			۸۹/۹۳	۱۲۲	۵۰-۶۰ سال	
			۵۹/۷۰	۲۳	۶۰ سال به بالا	
۰/۰۱	۲	۸/۱۱	۹۵/۰	۲۵	زیر ۵۰ سال	سرمایه فرهنگی
			۸۸/۲۳	۱۲۲	۵۰-۶۰ سال	
			۶۰/۷	۲۳	۶۰ سال به بالا	
RM = میانگین رتبه						

برای تبیین سهم هر یک از متغیرهای مستقل در پیش‌بینی کیفیت زندگی بازنشستگان از تحلیل رگرسیون هم‌زمان استفاده شده است. نتایج آن تأثیر سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بر کیفیت زندگی را نشان داده است. لازم به ذکر است که مفروضه‌های استقلال خطاها و عدم هم‌خطی متغیرهای مستقل بررسی شده است. در مدل رگرسیونی مقدار F ، R و R^2 به ترتیب $۷۲/۴$ ، $۰/۷۵$ و $۰/۵۶$ بوده است. ضریب تأثیر سرمایه اجتماعی $۰/۴۱$ ، سرمایه اقتصادی $۰/۲۸$ و سرمایه فرهنگی با $۰/۱۵$ بوده است سطح معنی‌داری نشان داده است که ضرایب معنی‌دار بوده‌اند.

جدول (۶) نتایج تحلیل رگرسیون تأثیر سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر کیفیت زندگی

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	B	STE	χ^2	t	p
کیفیت زندگی	مقدار ثابت	۱/۸۷	۰/۱۳	-	۱۳/۶۵	۰/۰۰۱
	سرمایه اجتماعی	۰/۲۸	۰/۰۵	۰/۴۱	۵/۵۶	۰/۰۰۱
	سرمایه اقتصادی	۰/۱۴	۰/۰۴	۰/۲۸	۳/۳۵	۰/۰۰۱
	سرمایه فرهنگی	۰/۱۱	۰/۰۵	۰/۱۵	۲/۲۶	۰/۰۲

در ادامه با استفاده از مدل رگرسیون با روش همزمان، تأثیر متغیرهای سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بر ابعاد کیفیت زندگی مورد بررسی قرار گرفته است (در قالب ۴ مدل رگرسیونی). نتایج ضریب تأثیر بتا که در مدل‌های رگرسیونی معنی‌دار شده‌اند در جدول (۶) آمده است: متغیرهای سرمایه اجتماعی و اقتصادی بر بعد سلامت جسمی و سلامت روانی کیفیت زندگی تأثیر گذاشته‌اند. میزان ضریب سرمایه اجتماعی بیشتر از سرمایه اقتصادی بوده است. از بین متغیرهای مستقل فقط سرمایه اجتماعی ($۰/۷۳$) بر بعد روابط اجتماعی کیفیت زندگی تأثیر گذاشته است. متغیرهای سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به ترتیب با ضریب تأثیر $۰/۲۷$ ، $۰/۳۴$ و $۰/۲۳$ بر بعد سلامت محیطی کیفیت زندگی تأثیر گذاشته‌اند. به عبارت دیگر سرمایه اجتماعی بر همه ابعاد کیفیت زندگی تأثیر داشته است. سرمایه اقتصادی

بر ابعاد سلامت جسمی، روانی و محیطی کیفیت زندگی تأثیر گذاشته است و سرمایه فرهنگی تنها بر بعد سلامت محیطی کیفیت زندگی معلمان بازنشسته تأثیر داشته است. جدول (۷) نتایج ضرایب بتا تحلیل رگرسیون تأثیر سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر

ابعاد کیفیت زندگی

متغیرهای وابسته	جسمی	روانی	اجتماعی	محیطی
سرمایه اجتماعی	۰/۴۳**	۰/۳۹**	۰/۷۳**	۰/۲۷**
سرمایه اقتصادی	۰/۳۷**	۰/۲۸**	-	۰/۳۴**
سرمایه فرهنگی	-	-	-	۰/۲۳**

(**P ۰/۰۰۱)

بحث

این پژوهش با هدف بررسی تأثیر سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر کیفیت زندگی معلمان بازنشسته شهرستان جوانرود در سال ۱۳۹۹ انجام شده است. نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که کیفیت زندگی معلمان بازنشسته با میانگین ۳/۳۴ بالاتر از حد متوسط بوده است. این نتیجه همسو با نتایج تحقیقات انجام‌شده توسط آزادی و همکاران (۲۰۰۶) بوده است که به بررسی کیفیت زندگی سالمندان شهر ایلام پرداخته‌اند و نشان دادند که میانگین کلی کیفیت زندگی افراد بیش از حد متوسط بوده است. همچنین با یافته‌های محمدی (۲۰۱۴) که به بررسی کیفیت زندگی مردان بازنشسته آموزش و پرورش همدان پرداخته بود و نشان داد که میانگین کیفیت زندگی با ۷۵/۴۶ از نمره ۱۲۰ بیش از حد متوسط بوده است، همخوانی داشته است.

مقایسه کیفیت زندگی برحسب جنسیت نشان داده است که در کل کیفیت زندگی زنان بیش از مردان بازنشسته بوده است. این یافته با یافته‌های پژوهش نبوی و همکاران (۲۰۱۱)

که کیفیت زندگی مرتبط با سلامت در سالمندان شهر بجنورد را بررسی کرده و نشان دادند که زنان کیفیت زندگی پایین‌تری نسبت به مردان تجربه می‌کنند مطابقت ندارد. اما با نتایج مطالعات رضاخانی مقدم و تاکو که درباره بازنشستگان انجام دادند و نشان دادند میزان کیفیت زندگی زنان به طور معناداری بالاتر از کیفیت زندگی مردان بوده است همخوانی داشته است. در توضیح این یافته می‌توان گفت که زنان بازنشسته به دلیل داشتن استقلال نسبی مالی (حقوق ماهیانه) و ارتباط با دوستان و همکاران صنفی خود، طبیعتاً از حمایت اجتماعی بیشتری هم برخوردار هستند.

در مقایسه میانگین کیفیت زندگی برحسب تحصیلات بین معلمان بازنشسته تفاوت معنی‌دار بوده است. بدین معنا که کیفیت زندگی افرادی که دارای مدرک تحصیلی فوق‌دیپلم بودند بیش از بقیه سطوح تحصیلی است و کمترین میانگین کیفیت زندگی مربوط به معلمان با مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم بوده است. یافته‌های بسیاری از تحقیقات انجام‌گرفته در این رابطه حاکی از آن است که سطح تحصیلات ارتباط معناداری با کیفیت زندگی داشته و بازنشستگان با تحصیلات بالاتر، کیفیت زندگی بهتری را تجربه کرده‌اند. این نتیجه، با یافته‌های مطالعات الیوارس^۱ و همکاران (۲۰۰۷)، حبیبی‌سولا و همکاران (۲۰۰۸)، محقق‌کی‌کمال و همکاران (۲۰۰۷) که بر تأثیر تحصیلات به‌عنوان نقطه مثبتی در برخورداری از یک سالمندی موفق دلالت داشته و رضایتمندی و کیفیت زندگی بالاتر را به دنبال دارد، همسو بوده است. دلیل این یافته آن است که افراد با تحصیلات بالاتر احتمالاً هم سرمایه اقتصادی بیشتر و هم از سرمایه فرهنگی بالاتری برخوردارند و اوقات فراغت دوران پیری را با سرگرمی‌های متنوع‌تری پر می‌کنند و از رضایت از زندگی و در نتیجه کیفیت زندگی بالاتری دارند.

همچنین یافته‌ها نشان دادند که رابطه سن با کیفیت زندگی دارای همبستگی منفی بوده

1. Olivares

است. یعنی هر چه سن افراد افزایش یافته از کیفیت زندگی آنان کاسته شده است و معلمان بازنشسته با سن کمتر از ۵۰ سال دارای کیفیت زندگی بیشتری بوده است. این نتیجه پژوهش با یافته‌های مطالعات نبوی و همکاران (۲۰۱۱) که نشان دادند، افرادی که در سنین پایین‌تری بازنشسته می‌شدند از رضایت بیشتر و کیفیت زندگی بهتری برخوردار بودند، مطابقت دارد. همچنین با نتایج مطالعه جوان‌بختیان قهفرخی و عباس‌زاده (۲۰۱۲) که نشان داده است افراد با سن بازنشستگی بالاتر، رضایت کمتری از بازنشستگی دارند که در نتیجه کیفیت زندگی آنها نیز کاهش می‌یابد.

دلیل این یافته آن است که بازنشسته‌های مورد مطالعه بر اساس دستورالعمل بازنشستگی قبل از موعد وزارتخانه متبوع، ترجیح می‌دادند زودتر بازنشسته شوند تا قبل از کارافتادگی بهتر بتوانند شغلی بیابند تا از طریق آن به درآمد و ارتقای معیشت و کیفیت زندگی خود کمک کنند.

نتایج مقایسه میانگین انواع سرمایه نشان داده است که سرمایه اجتماعی معلمان بازنشسته با مقدار میانگین ۳/۵۰ بالاتر از حد متوسط و بیش از میانگین سرمایه‌های اقتصادی با ۲/۰۵ و فرهنگی با ۱/۴۱ بوده است. در ایران بنا بر روابط خویشاوندی گسترده که نتیجه گذار جمعیتی و حفظ مناسبات گذشته است، سرمایه اجتماعی درون‌گروهی شده است و برای همه اقشار جامعه سرمایه اجتماعی زیاد است. برای فرهنگیان هم به واسطه رابطه شغلی که با دانش‌آموزان و والدین دارند به نظر می‌رسد سرمایه اجتماعی بیشتر باشد و این مزیت نسبی مهمی است که می‌تواند در افزایش کیفیت زندگی آنها نقش داشته باشد. به این ترتیب این یافته، تئوری پاتنام «مبنی بر رابطه و همبستگی بین سرمایه اجتماعی و احساس خوشبختی و کیفیت زندگی» را تأیید می‌کند.

اما سرمایه فرهنگی برای قشری که عهده‌دار فرهنگ جامعه است در سطح پایینی قرار داشته است. دلیل این یافته ممکن است مرتبط با جذب نیروی انسانی فاقد سرمایه فرهنگی

در بعد تجسم‌یافته (ویژگیهای فکری و جسمی خاص هر فرد مانند حافظه، تجربی و رفتاری...) در زمان استخدام بوده باشد که در زمان اشتغال و بازنشستگی، موجب ضعف سرمایه فرهنگی در افراد بازنشسته شده است.

مقایسه میانگین متغیرهای سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برحسب جنسیت، نشان داده است که سرمایه اجتماعی و اقتصادی مردان بیش از زنان اما سرمایه فرهنگی زنان بیشتر از مردان بوده است. این تفاوت به لحاظ آماری معنی‌دار نبوده است. در توضیح این یافته می‌توان گفت که مردان به دلیل نقشی که در سرپرستی خانواده دارند، بیشتر در محیط خارج از منزل و در ارتباط بیشتر با دوستان و اطرافیان داشته و طبیعتاً حمایت اجتماعی بیشتری نیز دریافت می‌کنند و شانس برخورداری از دو نوع سرمایه اقتصادی و اجتماعی را بیش از زنان داشته‌اند (نبوی و همکاران، ۲۰۱۱).

همچنین در مقایسه میانگین متغیرهای سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی این پژوهش برحسب سطح تحصیلات نشان داده است که سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارندگان مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر بیش از سایر گروههای تحصیلی بوده است. این یافته پژوهش در تأیید یافته‌های مطالعات حیبی سولا و همکاران (۲۰۰۸) و حدانی‌نیا و همکاران (۲۰۰۵) بوده است. در توضیح این یافته می‌توان گفت که تحصیلات بالا علاوه بر ارتقاء پایگاه اجتماعی افراد، موجب افزایش سطح حقوق و درآمد بیشتر و نیز سرمایه فرهنگی فرد در بعد نهادی می‌شود. همچنین از نظر بورديو، تحصیلات نمودی از سرمایه فرهنگی است (فاضلی، ۲۰۰۹).

درنهایت نتایج تحلیل رگرسیون تأثیر سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بر کیفیت زندگی، نشان داده است که تقریباً ۵۶ درصد از واریانس کیفیت زندگی بر اساس متغیرهای سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی قابل تبیین بوده است. با این تفاوت که سرمایه اجتماعی با بتای ۰/۴۱ نسبت به سرمایه اقتصادی با مقدار بتای ۰/۲۸ و سرمایه فرهنگی با مقدار بتای

۰/۱۵ توانسته است به عنوان یک پیش‌بینی کننده قوی برای تبیین کیفیت زندگی معلمان بازنشسته عمل کند. این یافته پژوهش با مبانی نظری پاتنام، کلمن و بورديو درباره نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی مطابقت دارد. همچنین با نتایج مطالعات عزیززاده‌اقدام و همکاران (۲۰۱۳) که به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی بازنشستگان دانشگاه تبریز پرداخته است که نشان داد سرمایه اجتماعی و ابعاد آن یک پیش‌بینی کننده قوی برای تبیین کیفیت زندگی در میان بازنشستگان دانشگاه تبریز بوده است، همسو است. همچنین با یافته‌های شریفیان و فتوت (۲۰۱۱) که رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه آزاد شیراز را مطالعه کردند و در آن نشان دادند که سرمایه اجتماعی به میزان بیش از حد متوسط ($r=0/51$) بر کیفیت زندگی دانشجویان مؤثر بوده است، همسو است.

این وضعیت نیز در ابعاد کیفیت زندگی صدق کرده است؛ با این تفاوت که سرمایه اجتماعی، قدرت پیش‌بینی کنندگی بیشتری برای ابعاد بهزیستی روانی و روابط اجتماعی نسبت به دو نوع سرمایه دیگر داشته است. در مرحله بعد سرمایه اقتصادی، برای ابعاد سلامت جسمی و بهزیستی محیطی دارای قدرت پیش‌بینی بیشتری نسبت به دو نوع سرمایه دیگر بوده است؛ اما سرمایه فرهنگی، فقط با بعد بهزیستی محیطی به لحاظ آماری معنی‌دار بوده و با مقدار بتای $0/23$ درصد آنها پیش‌بینی کرده است.

به عنوان نتیجه کلی می‌توان گفت اگرچه کیفیت زندگی معلمان بازنشسته در حد متوسط است اما با توجه به سن کم معلمان بازنشسته نسبت به بقیه اقشار جامعه و با استفاده از روابط و شبکه‌های اجتماعی (با توجه به یافته نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی) که همچنان در بستر جامعه ایران جاری و ساری است می‌توان به افزایش کیفیت زندگی سالمندان کمک کرد. تداوم و استمرار روابط اجتماعی نیازمند هزینه اقتصادی نیز هست و با توجه به کمبود سرمایه اقتصادی سالمندان، لازم است سیاستگذاران و دولتمردان در این زمینه توجه جدی داشته باشند.

پیشنهادهای کاربردی

۱. چون حمایت‌های اجتماعی، خانوادگی و خویشاوندی به‌عنوان سرمایه اجتماعی درون‌گروهی به مقدار زیادی بر کیفیت زندگی بازنشستگان تأثیرگذار بوده است؛ اهتمام برای تقویت آن که موجب افزایش عزت‌نفس، سودمندی اجتماعی و برقراری روابط اجتماعی می‌شود، پیشنهاد می‌شود.
۲. برای بهبود وضع مالی و معیشتی معلمان بازنشسته که در پژوهش حاضر نیز تأیید شده است اجرای کامل قانون همسان‌سازی حقوق، افزایش پوشش بیمه‌های خدماتی و درمانی و فعال‌کردن تعاونی‌های مسکن و مصرف توصیه می‌شود.
۳. معلمان بازنشسته به‌عنوان قشری که عهده‌دار فرهنگ جامعه هستند در نتایج پژوهش حاضر از لحاظ دارا بودن سرمایه فرهنگی (۱/۴۱) کمتر از حد متوسط بودند. بنابراین از سوی مسئولان و سازمان‌های ذی‌ربط تدابیری برای ارتقای این سرمایه با در اختیار گذاشتن کالاهای فرهنگی، بازدید از نمایشگاه‌های کتاب و اماکن فرهنگی یا بنهای ویژه خرید کتاب و... اتخاذ شود.

محدودیت‌های پژوهش

دسترسی به جامعه آماری موردنظر، یعنی بازنشستگان، به دلیل شرایط قرنطینه‌کروناپی و ممنوعیت تماس حضوری با آنان مشکل بود. از آنجا که پرسشنامه آنلاین طراحی شده بود، تعدادی از بازنشستگان به دلیل نداشتن گوشی و تلگرام قادر به شرکت در پژوهش نبودند و بنابراین برای تکمیل مجدد پرسشنامه و رسیدن به حجم نمونه برآورد شده اولیه (۲۰۵) با مشکل مواجه شدیم. ناتوانی برای شرکت در پژوهش به علت بیماری‌های جسمی و چشمی از دیر محدودیت‌ها بود.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

این مقاله با نظر و مشارکت استاد راهنما و همکاری ایشان تهیه شده است.

منابع مالی

این پژوهش از نظر منابع مالی هیچگونه وابستگی به نهادها و سازمانهای دولتی و غیردولتی ندارد و فاقد هرگونه حمایت مالی بوده است.

تعارض منافع

هیچگونه تضاد منافی بین نویسندگان این مقاله وجود ندارد.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این مقاله همه حقوق مرتبط با اخلاق پژوهش رعایت شده است. تمامی اعضای نمونه پژوهش، با رضایت کامل در طرح حضور داشته‌اند و هرکدام از اعضا در خصوص خروج از پژوهش در هر مرحله آن، آزادی و اختیار تام داشته‌اند. همچنین اصل گمنامی در خصوص تمامی اعضای نمونه رعایت شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Abbott, P., & Sapsford, R. (2006). Life-satisfaction in post-Soviet Russia and Ukraine. *Journal of Happiness Studies*, 7(2), 251-287.
- Alizadeh-Aghdam, M.-B., Soltani-Bahram, S., & Alizadeh-Aghdam, R. (2013). Relationship between Social Capital and the Quality of Life in University of Tabriz Retirees [Research]. *Journal of Management and Development Process*, 26(3), 63-78. <http://jmdp.ir/article-1-1823-en.html> (in persian)
- Azadi, A., Taghinejad, H., Azizi, M., Mahmodi, Y., & Jamalodin, H. (2016). Scrutiny the quality of life elderly in Ilam and its related factors in 2015. *Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty*, 2(1), 29-37. (in persian)
- Blakeley, J., & Ribeiro, V. (2008). Are nurses prepared for retirement? *Journal of nursing management*, 16(6), 744-752.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Harvard university press.
- Brown, P. (1994). *Health Care and the Aged: A Nursing Perspective*. Sydney. MacLennan and Petty.
- Coleman, J. (2012). *Foundation of social theory*. Ney.
- Dalir, H. N., & Abbaszadeh, M. (2012). Study of the relationship among social, cultural and economical capitals and quality of life (Case study: Tabriz athletes in 2011). *Quarterly of Cultural Studies & Communication*, 8(27), 60-83. (in persian)
- Dimaggio, P., & Mohr, J. (1985). Cultural capital, educational attainment, and marital selection. *American journal of sociology*, 90(6), 1231-1261.
- Drikundi, H. (2002). *Study of motivating factors in middle school students in Isfahan from the perspective of educational administrators and educators Isfahan*. Isfahan. (in persian)
- Eysenck, M. W. (1996). *Happiness: facts and myths*. Badr.
- Farrokhi, J. (2009). *Quality of life and factors affecting it Allameh Tabatabai University*. (in persian)
- Fazeli, M. (2009). *Sociology of Music Consumption, Tehran*. Institute of Culture, Art and Communication. (in persian)
- Gabe, J., & Monaghan, L. (2013). *Key concepts in medical sociology*. Sage.

- Ghafari, G. r., & Omid, R. (2008). The Quality of life in Iran's Development programs [original]. *Social Welfare*, 8(30), 9-34. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1916-en.html> (in persian)
- Ghasemzad, A. R., Berenjiyan, H., Abedi, M. R., & Barzideh, O. (2010). A Study of the Relationship among Fars Shahed and Esargar High School Students' Quality of Life, Self-esteem, Locus of Control, Stress and Social Capital. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 1(4), 107-124. http://jedu.miau.ac.ir/article_1060_d537d-fafee2772412015d6cf5eafcb68.pdf (in persian)
- Habibi, A., Nikpour, S., Seiedoshohadaei, M., & Haghani, H. (2008). *Quality of Life and Status of Physical Functioning among Elderly People in West Region of Tehran: A Cross-Sectional Survey*. *IJN*, 21(53), 29-39. (in persian)
- Hoi, L. V., Chuc, N. T., & Lindholm, L. (2010). Health-related quality of life, and its determinants, among older people in rural Vietnam. *BMC public health*, 10(1), 1-10.
- Iran, S. C. o. (2016). *General Census of Population and Housing*. Retrieved 24 December 2020 (in persian)
- Javanbakhtian Ghahfarokhi, R., & Abbaszadeh, A. (2012). *The relationship between quality of life and demographic variables in hemodialysis patients* [Research]. Pars of Jahrom University of Medical Sciences, 10(3), 1-7. <https://doi.org/10.29252/jmj.10.3.1> (in persian)
- Kaffashi, M., & Shamsollahi, S. (2013). A survey on the cultural and social factors effective on life quality of Tehran citizen. *Social Research*, 6(20), <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=388838> (in persian)
- Lahsaeizadeh, A. A., & Moradi, G. M. (2007). The relationship between social capital and immigrants mental health. *Social Welfare*, 7(26), -. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=107555> (in persian)
- Liu, H., Xiao, Q., Cai, Y., & Li, S. (2015). The quality of life and mortality risk of elderly people in rural China: the role of family support. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 27(2), NP2232-NP2245.
- Mahedi, S. M., & Lahsaeizadeh, A. A. (2007). Relationship between contextual variables, social capital and satisfaction from quality of life: A case study in rural area of Fars province of Iran. *Village and Development*, 9(4). <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=104821> (in persian)

- Mohammadi, A. H. (2014). *Assessing the quality of life of elderly men: a case study of retired education employees in Hamadan Shiraz University*. (in persian)
- Mohaqeqi, K., Sajadi, H., Zare, H., & Beiglarian, A. (2007). Elderly quality of life: A comparison between pensioners of Social Security Organization and National Retirement Fund (Qom County, 2006) [Research]. *Journal of Health Administration*, 10(27), 49-56. <http://jha.iuums.ac.ir/article-1-73-en.html> (in persian)
- Mokhtari, M., & Nazari, J. (2011). *The Sociological Quality of Life*. Jameshenasan. (in persian)
- Nabavi, A., Hosseinzadeh, A., & Hosseini, S. H. (2011). Study of effecting of social and economical factors on societal seciority feeling. *Journal of Applied Sociology*, 21(4), 73-96. https://jas.ui.ac.ir/article_18208_5b92bd991a8ad5f3a26d7a84259858be.pdf (in persian)
- Nejat, S. (2008). Quality of Life and its Measurement [Research]. *Iranian Journal of Epidemiology*, 4(2), 57-62. <http://irje.tums.ac.ir/article-1-146-en.html> (in persian)
- Nelson, D. L., & Quick, J. C. (2013). *Organizational behavior: Science, the real world, and you*. Cengage learning.
- Olivares, P. R., Gusi, N., Prieto, J., & Hernandez-Mocholi, M. A. (2011). Fitness and health-related quality of life dimensions in community-dwelling middle aged and older adults. *Health and quality of life outcomes*, 9(1), 1-9.
- Putnam, R. (2001). *Democracy and civil traditions*. Translated By Delafrouz, Muhammad Taqi. Tehran: Political Studies Office of the Interior Ministry.
- Rezvani, M., Matkan, A., Mansurian, H., & Sattari, M. (2009). *Development and assessment of indicator of urban life quality (case study: Noorabad city, Lorestan porovince)*. (in persian)
- Samadian, F., & Garrusi, S. (2015). The Relationship between Attitude, Social Support, and Elderly's Life of Quality (A case study of Kerman). *Journal Of Social Sciences*, 11(2), 189-206. <https://doi.org/10.22067/jss.v11i2.16922> (in persian)
- Shaabani, J., Rahgoi, A., Nourozi, K., Rahgozar, M., & Shaabani, M. (2017). The Relationship Between Self-Efficacy and Quality of Life

- Among Elderly People [Research]. Salmand: *Iranian Journal of Ageing*, 11(4), 518-527. <https://doi.org/10.21859/sija-1104518> (in persian)
- Sharifian, A., & Fotovat, H. (2011). Social capital and quality of life case study of Shiraz University students(Pardis Branch). *Social Development and Welfare Planning*, 3(8). <https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=503551> (in persian)
 - Stones, R. (1998). *Key Sociological Thinkers*. Macmillan Press LTD.
 - Throsby, D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge university press.
 - Vahdaninia, M., Goshtasbi, A., Montazeri, A., & Maftoun, F. (2005). *Health related quality of life in elderly population in Iran: A population based study*. Payesh, 4(2). <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=35300> (in persian)
 - Zabihi Maddah, Z., & Aghajani Mersa, H. (2020). Dimensions of quality of life of the elderly by reviewing previous research [review2]. *Social Welfare*, 19(75), 123-181. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3442-en.html> (in persian)

